optimalistic

Social development for a brighter future

Suzanne de Visser
September 2024

Voorlopige bevindingen

Dit is mevrouw S. In februari 2024 heeft zij ruim 11.000 euro netto nabetaald gekregen van UWV.

’Je hebt even iets van euforie: Financiële lucht. Maar dat was maar even. Al snel begon de ellende. En die ellende blijft maar vanuit verschillende hoeken komen’

optimalistic

Nabetaling	In	Uit
Februari 2024	Nabetaling UWV: • €11.358,11 netto	
Februari 2024		Verrekening bijstandsuitkering 2023: • €3.711,25
Februari 2024		Verlaging huurtoeslag na doorgeven nieuw toetsingsinkomen: €470,- per maand. Voor heel 2024: • €5.170,-
Februari 2024		Verlaging zorgtoeslag na doorgeven nieuw toetsingsinkomen: €55,- per maand. Voor heel 2024: • €605,-
April 2024		Geen recht op voedselbank. Extra kosten boodschappen 2024: • €1.650,-
Mei 2024		Geen recht op kwijtschelding gemeentelijke belastingen: • €320,-
Totale bedrag keteneffecten		*€11.456,25* *=100,9 % van de nabetaling*
Saldo dat overblijft van nabetaling		*-€98,14*
Plus: nog te verwachten april 2025		Naheffing inkomstenbelasting loonheffingskorting uitkering

optimalistic

Dit zijn Kimberley en Joost*. In 2020 kregen zij na een bezwaarprocedure een nabetaling van UWV.

‘In eerste instantie was dat een opluchting. Maar we kregen wel een brief binnen. Het kan gevolgen hebben voor de toeslagen en belastingdienst. Maar wat dat verder betekende, wisten we niet. We hebben toen aan de advocaat gevraagd: hoe zit dat precies? Hij zei: dat kunnen we ook niet van tevoren bepalen. Dus aankijken.’

optimalistic

Nabetaling	In	Uit
2020	Nabetaling WAO: • €5.011,29 netto	
2020		Geen recht op kwijtschelding gemeentelijke belastingen: • €510,-
2021		Terugvordering huurtoeslag: • €1.814,-
2021		Naheffing inkomstenbelasting: • €1.800,-
2022		Geen recht meer op collectieve minimaverzekering gemeente: • €600,- extra premie per jaar
2023		Verhoogde eigen bijdrage rechtshulp/advocaat: • €500,- extra eigen bijdrage
Totale bedrag keteneffecten		*€5.224,-* *=104% van de nabetaling*
Saldo dat overblijft van nabetaling		*-€212,71*

optimalistic

Misvatting 1:

‘Je hebt toch net een grote nabetaling gekregen, dus dan kun je die keteneffecten toch gewoon financieren?’

- **Denkfout 1:** Dat kan lang niet altijd. Mensen hebben vaak schulden moeten maken om de periode tot aan de nabetaling te kunnen overbruggen. De nabetaling is vaak nodig om die schulden af te lossen.

Nabetaling	In	Uit
2019: te lage uitkering		Gemaakte schulden om toch rond te komen: • €2.500,- maximale roodstand bankrekening • €2.500,- creditcard • €1.000,- maximale lening DUO
Totaal gemaakte schulden om rond te komen		*€6.000,-*
2020	Nabetaling WAO: • €5.011,29 netto	

optimalistic

Misvatting 1:

‘Je hebt toch net een grote nabetaling gekregen, dus dan kun je die keteneffecten toch gewoon financieren?’

- **Denkfout 1:** Dat kan lang niet altijd. Mensen hebben vaak schulden moeten maken om de periode tot aan de nabetaling te kunnen overbruggen. De nabetaling is vaak nodig om die schulden af te lossen.
- **Denkfout 2:** Soms zijn de keteneffecten groter dan de nabetaling

optimalistic

Nabetaling	In	Uit
22 december ‘23	Nabetaling ZW over 2023 na beroep: • €9.233,98 netto	
Januari ‘24		Terugvordering gebruteerde bijstandsuitkering: • €9.953,-
Saldo na verrekening uitkeringen		*-€719,02*
April ‘24		Aanslag inkomstenbelasting teveel verrekende heffingskorting: • €2.215,-
April ‘24		Terugvordering toeslagen: • €2.900,-
Totale bedrag keteneffecten		*€15.068,- =163% van de nabetaling*
Voorlopig saldo april ’24:		*-€5.834,02 Schade: €5.115,- plus €719,02 = €5.834,02*
Mogelijke neveneffecten komende jaren		Hogere eigen bijdrages, geen recht op minimaregelingen en voorzieningen: nog onbekende schade

optimalistic

Misvatting 1:

‘Je hebt toch net een grote nabetaling gekregen, dus dan kun je die keteneffecten toch gewoon financieren?’

- **Denkfout 1:** Dat kan lang niet altijd. Mensen hebben vaak schulden moeten maken om te periode tot aan de nabetaling te kunnen overbruggen. De nabetaling is vaak nodig om die schulden af te lossen.
- **Denkfout 2:** Soms zijn de keteneffecten groter dan de nabetaling
- **Denkfout 3:** Keteneffecten treden meestal pas na 1 of meerdere jaren op, en dát ze optreden en in welke mate blijft voor mensen gedurende die periode vaak erg ondoorzichtig

optimalistic

Simone over haar nabetaling van €11.000,– van UWV:

‘Je krijgt een soort bizar jackpot-verhaal. Eerst even heel blij: ik krijg extra geld. Opluchting. Maar er is al meteen ook onduidelijkheid. Ik dacht: dit is een verdubbeling van mijn jaarinkomen. Dat moet dan toch fiscale consequenties hebben? De dag daarna ging ik UWV bellen: maar hoe zit dit dan? Hun reactie was heel strikt: we hebben dit geconstateerd, we gaan het uitbetalen, en daarmee hebben we het administratief afgehandeld. Wij gaan verder niet over de fiscale consequenties. Ik wist niet concreet wat ik moest verwachten. Het is psychologisch best lastig als je van heel weinig moet rondkomen en dingen nog moet terugbetalen aan ouders. Je weet niet waar je aan toe bent: hoeveel moet je dan reserveren? Dat antwoord kreeg ik pas ruim een jaar later.’

optimalistic

Misvatting 2:

‘Je hebt voordat je de nabetaling kreeg toch ook teveel toeslagen gekregen en te weinig belasting betaald. Dan is het toch logisch dat je nu iets meer moet terugbetalen?’

- **Denkfout 1:** Lang niet altijd! Veel mensen die rondkomen van een uitkering krijgen – ook als ze hun uitkering wel gewoon zouden ontvangen – vaak al de maximale toeslagen. Meestal hebben ze dus niks extra’s gekregen. Maar moeten ze in het jaar van nabetaling wel extra terugbetalen. Ze schieten er door zo’n nabetaling dus financieel bij in.

optimalistic

Voorbeeld: Keteneffecten…

I.	In	Uit
2023	Nabetaling ZW: • €12.300,- (bruto)	
2024		Aanslag inkomstenbelasting teveel verrekende heffingskorting: • €2.215,-
2024		Terugvordering toeslagen: • €3.516,-
Totale bedrag keteneffecten		*€5.731,-*

I. moet door de nabetaling dus €5.731,- aan toeslagen en heffingskortingen terugbetalen.

optimalistic

… Versus in het juiste jaar uitbetalen

Wat er was gebeurd als I. de uitkering in het juiste jaar had ontvangen:

I.	Werkelijke situatie: Zonder uitkering	Gewenste situatie: Als uitkering wel direct was uitbetaald
Totaal Bruto inkomen 2022	**€8.785,-**	**€21.085,-**
Huurtoeslag 2022	€ 2.904,-	€ 1.764,-
Zorgtoeslag 2022	€ 1.332,-	€ 1.332,-
Heffingskortingen	€ 7.148,-	€ 7.148,-
Totaal toeslagen en kortingen	*€11.384,-*	*€10.244,-*
Verschil		*€1.140,-*

- I. zou in 2022 in totaal €1.140,- minder recht zou hebben gehad op toeslagen en heffingskortingen
- Omdat dit helaas niet is gebeurd, en de overheid deze situatie in 2023 met een nabetaling heeft gerepareerd, moet I. hierdoor opeens €5.731,- aan toeslagen en heffingskortingen terug betalen.
- Dat is dus meer dan het vijfvoudige van wat hij minder had ontvangen als de uitkering in het juiste jaar was uitbetaald.

optimalistic

Sander over de gevolgen van zijn nabetaling:

‘Als het geld in het juiste jaar was uitbetaald, had ik er niet bijna de helft van moeten terugbetalen. Ik heb in dat jaar geen inkomsten gehad en dus schulden gemaakt. Nu word ik extra gestraft met een naheffing omdat ik in het jaar van nabetaling een dubbele uitkering heb gekregen. Daar zat voor mij het grote onrecht: als ik het geld gewoon had gekregen in het jaar waarin ik er recht op had, dan had ik in dat jaar een normaal minimum inkomen gehad, en dan had ik ook niet die naheffing gekregen.’

optimalistic

Misvatting 3:

‘Er zijn toch dempingsroutes? Dan zet je die toch in en is het probleem toch opgelost?’

- **Denkfout 1:** Dempingsroutes zijn vaak niet bekend bij inwoners die met nabetalingen te maken krijgen. Sterker nog: zelfs bij professionals (zoals sociaal raadslieden of schuldhulpverleners) zijn lang niet alle dempingsroutes bekend.
  - Voorbeelden uit de interviews:
    - Geen enkele van de professionals waarmee we hebben gesproken, kende alle dempingsroutes
    - Door álle ervaringsdeskundigen die we hebben gesproken die geen professionele hulp hebben gekregen bij de afwikkeling van de keteneffecten, is geen énkele dempingsroute ingezet. Het enige middel dat zij kennen zijn bezwaar- en beroepsprocedures

optimalistic

Misvatting 3:

‘Er zijn toch dempingsroutes? Dan zet je die toch in en is het probleem toch opgelost?’

- **Denkfout 1:** Dempingsroutes zijn vaak niet bekend bij inwoners die met nabetalingen te maken krijgen. Sterker nog: zelfs bij professionals (zoals sociaal raadslieden of schuldhulpverleners) zijn lang niet alle dempingsroutes bekend.
- **Denkfout 2:** Dempingsroutes werken lang niet in alle situaties

optimalistic

Raadsvrouw M:

‘Mijn cliënt kreeg na een nabetaling een terugvordering huurtoeslag van €3561,-. Ik heb bijzonder inkomen aangevraagd. Dat is afgewezen. Het nadeel zou kleiner zijn geweest dan het voordeel. Ik zei nog: dat kopt toch niet, want ze hebben bedrag door 2 gedeeld, terwijl het over 2018 maar ging om 10 of 20 dagen, terwijl 2019 over een heel jaar ging. Ik zit dan te puzzelen, maar ik kom er ook niet meer uit. Ze tellen nabetaling op bij reeds verstrekte bijstand. Terwijl: als je alleen WIA had gehad: kom je dan op hetzelfde uit . We hebben toen een schadevergoeding aangevraagd bij UWV. UWV zegt: voor toeslagen gaan we niks doen, want de belastingdienst doet er ook niks mee, dus wij zien geen reden om dat wel te doen. Wij volgen de belastingdienst. UWV zegt ook nog: ga kijken of je kunt middelen. Dan moet je zelf berekenen of dat zin heeft. Al zou je weten: daar is het formulier, dan is het nog niet zo eenvoudig.’

optimalistic

Kimberley:

‘Er is een regeling bij de belastingdienst waarbij je de terugvordering niet hoeft terug te betalen omdat je inkomen te laag is. Maar omdat de uitkering van mijn vriend nu na de nabetaling weer iets hoger is, komen we daar net niet meer voor in aanmerking. Nu moeten we dus toch alles terugbetalen.’

optimalistic

Misvatting 3:

‘Er zijn toch dempingsroutes? Dan zet je die toch in en is het probleem toch opgelost?’

- **Denkfout 1:** Dempingsroutes zijn vaak niet bekend bij inwoners die met nabetalingen te maken krijgen. Sterker nog: zelfs bij professionals (zoals sociaal raadslieden of schuldhulpverleners) zijn lang niet alle dempingsroutes bekend.
- **Denkfout 2:** Dempingsroutes werken lang niet in alle situaties
- **Denkfout 3:** Om dempingsroutes te laten werken, is enorm veel tijd, kennis en energie (en daarmee ook geld!) nodig. En de bewijslast ligt bij de inwoner, niet bij de overheid.

optimalistic

Voorbeeld 1: Raadsman S.
Ik had een cliënt die een ANW-nabetaling van €27,776,- ontving. In het begin was hij blij, maar al snel sloeg die blijdschap om in complete stress. Wat er gebeurde:

- Toeslagen werden teruggevorderd
- Er kwam een extra aanslag van de belastingdienst
- Zijn nabestaandenpensioen werd gebruteerd teruggevorderd
- Hij had geen recht meer op kwijtschelding van lokale lasten

Wat ik dan doe, is voor elk van deze keteneffecten bedenken: hoe kan ik dit repareren? Wat ik heb gedaan:

- Huurtoeslag: aanvraag bijzonder inkomen. Uitslag: de terugvordering huurtoeslag is toen kwijtgescholden
- Zorgtoeslag: persoonlijke betalingsregeling aangevraagd omdat meneer een minimuminkomen had. Uitslag: 2 jaar lang niks betalen zolang inkomen laag blijft, daarna blijft de schuld nog 3 jaar in de ijskast en wordt er verrekend met eenmalige teruggaves
- Aanslag inkomstenbelasting: ook hiervoor heb ik – bij weer een ander loket- een persoonlijke betalingsregeling aangevraagd op grond van minimuminkomen. Uitkomst: naheffing is kwijtgescholden
- Gebruteerde terugvordering nabestaandenpensioen: ik heb de beslagvrije voet berekend. Daar kwam uit dat er geen ruimte was om terug te vorderen
- Kwijtschelding lokale lasten: dat heb ik niet kunnen repareren. Ik zou niet weten wat ik daarmee zou kunnen doen

Voor cliënten is het niet te begrijpen, en je komt er niet met 1 gebruiksaanwijzing van: zo moet je het doen.

optimalistic

Sander:

‘Ik heb een map op mijn computer staan: daar staan wel 100 brieven en bijlagen die ik in de loop der jaren heb verstuurd. Zo kan het zo lang gaan duren. Want elke escalatie of opwaardering moet weer naar nieuwe afdeling. Met weer nieuwe formulieren.’

optimalistic

Voorlopige conclusies en kernproblemen:

Een onzichtbare gereedschapskist met slecht functionerend gereedschap

- Dempingsroutes zijn onbekend en worden dus lang niet altijd gebruikt. Ter illustratie: Ik heb geen enkele professional gesproken die het hele overzicht had. En geen enkele ervaringsdeskundige die uit zichzelf ook maar één dempingsroute kende
- Terwijl: Bewijslast en initiatief ligt de inwoner. Overheden wijzen naar elkaar en nemen geen (of zelden) verantwoordelijkheid om dit op te lossen. Dempingsroutes worden vrijwel nooit automatisch ingezet
- Dempingsroutes kosten enorm veel tijd, kennis en energie, en werken zelfs dan lang niet altijd
- Gevolg: er wordt niet (of in elk geval niet volledig) gerepareerd

- **Meer fundamenteel**: aspect van oneerlijkheid

optimalistic

Conclusie: werk aan de winkel!

Werken aan een totaaloplossing

optimalistic